

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Per venerabilem 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

bus suis eam potest legem imponere, à qua utri-
que licitum non sit recedere. *l. Si in quis in pr. 22*
D. De legat. 3. & cap. Innocentius 20. sup. De elect. Jure
igitur & S. Pont. defectum natalium per legitima-
tionem supplere potest.

Dixi, dummodò in temporalibus ipsi subjecti
sint; nam in non subditos temporaliter hanc legiti-
mationem exercere non potest, sicut probat
textus noster, in § *in super eum Rex*; cum legitima-
tio superiori suo reservata sit in signum subje-
ctionis, ac proinde ab altero impetrari non po-
test, sicut rectè probat d. text. Unde idem rectè
produciatur ad quemvis alium Principem, supe-
riorem non agnoscens, ut neque is alium sub-
ditum legitimare possit, ob eandem rationem.
Panormit. hic num. 26, latè Covarr. in *IV. Decretal.*
p. 2, cap. 8, § 8, num. 43, ubi tamen hallucinatur,
dum putat, eam legitimacionem ad ea tantum-
modò bona, quæ in ejusdem Principis territorio
sunt, restringendam esse, non verò pertinere ad
alia, quæ extra territorium suum existunt: cum
id minimè probet textus noster, & absurdum
videatur, illa bona separari oportere à persona
jam restituta natalibus per legitimacionem, arg.
l. 2, D. De natalib. rest. & § divus Inst. De excusat. tutor.

6 Sed quaeritur hic, An Princeps saecularis legiti-
mationem possit laicum, etiam quoad bona patris sui
Clerici? Quod quidam existimant, eò quòd legiti-
mationem legitimum successorem eum faciat, qui
alioquin legitimus successor non erat, per hunc
text. nost. Verior tamen contraria opinio est in iis
bonis, quæ prospectu Ecclesiae ad patrem Cleri-
cum pervenerunt. Ea enim, cum ad Ecclesiam,
cui inservit pater, redire debeant, cap. *Relatum 2,*
& c. penult. sup. De pecul. Cleric. non debet in præ-
judicium Ecclesiae hæc legitimatio extendi, arg.
l. Nec avus 4, C. De emancip. In cæteris verò bonis,
quæ aliunde patri Clerico obtigerunt, veluti ex
hereditate parentum, cognatorum, vel aliorum,
sive ex donatione aliove contractu, nullo habitu
respectu ad Ecclesiam, negari non potest, quin
legitimatio hæc complectatur, cum & Ecclesiae
non debeantur, sed proprio jure ad Clericum
spectent, adeoque de iis pro arbitrio suo possit
Clericus disponere, cap. *Quia nos 7, & d. cap. Relatum*
in fine sup. De testam. can. Episcopo, can. Sine
manifeste 22. qu. 1, vide latius Covarr. d. §. 8,
num. 48.

7 Præterea ex hoc textu discimus, Principem,
qui alteri non est subjectus in temporalibus, pos-

se filios proprios legitimos efficere, sicut rectè
notant hic Glossa, & Panorm. in verb. *tamquam*
Princeps cum subditis, & Butt. num. 46, qui idem
obtinere vult in Comite Palatino; ut & is possit
legitimare filios suos illegitimos, ut infra latius
dicetur. Idque fit ob diversas qualitates, quæ in
Principe & Comite Palatino concurrunt: exem-
plo filii familias Consulibus, vel Præsidibus, cui per-
missum est seipsum emancipare, vel in adop-
tionem dare, *l. Si Consul. 3, D. De adopt.* Quamvis re-
ctus fecerit Princeps, ut monet hic Glossa à ta-
li actu absteat, argum. *l. Nec quicquam 9, in pr. D.*
De offic. Proconsul. ne videatur in actu proprio au-
thoritatem suam interponere, cap. *fin. sup. De con-*
stit. & c. Per nostras 26, sup. De jure patron. quemad-
modum hic factum videmus à Rege Franciæ, qui
ut legitimarentur filii sui, maluit id fieri per sum-
mum Pont. quàm auctoritate propriâ.

Hic tamen meminisse oportet, quòd etsi Prin-
ceps legitimare possit quemcumque illegitimum
sibi subditum, sive is naturalis sit, sive adulteri-
nus, sive incestuosus, sive sacrilegus, hoc est, ex
Moniali natus, spectando supremam ejus pote-
statem, quæ potest jus condere, vel ei derogare;
non tamen solet ordinariè hoc beneficium præ-
stare nisi naturalibus liberis, id est, ex concubinâ
natis, § *illud tamen & § fin. Nov. 8, Quib. mod. natur.*
effic. sui. Ac proinde necesse est in legitimacione
liberorum, ut exprimat in libello, quòd liberi
naturales sint, non ex alio concubitu nati: alias si
ex incestu, adulterio, vel alio damnato concubitu
nati sint, legitimatio tamquam obreptitia, nul-
lius momenti erit, d. § *fin.* Ubi tamen hæc quali-
tates liberorum in libello expressæ sunt, potest
quidem Princeps hos liberos legitimare, sed ad-
jectâ hac clausulâ derogativâ, *Non obstante Novellâ*
Quibus natur. modis filii effic. sui, sicut ad d. § *fin. rectè*
monet. Accurf. Quod hanc rationem habet, quòd
rescripta Principum contra jus commune impe-
trata non valeant, *l. fin. C. Si contra jus vel usult. publ.*
Ideoque necessaria est clausula derogatoria, vi-
delicet, *Non obstante tali lege*, argum. text. in *l. Si*
quis 22, in pr. D. De legat. 3, de quo fufius apud Covarr.
in IV. Decretal. p. 2, cap. 8, § 9, num. 7.

Cæterum in hac legitimacione liberorum
non requiritur assensus cognatorum, eò quòd
eorum non interfit, cum pater possit de rebus
suis pro arbitrio suo disponere, & alium quem-
cumque hæredem in bonis suis instituere, exclu-
sis etiam collateralibus, *l. Fratris 21, junctâ l. Fro-*

tres 27, C. De inoff. testam. In quo tamen animadvertendum est, ut, si mater filii naturalis superstes sit, cum qua licet possit contrahi matrimonium, legitimatio locum non habeat, §. *sic igitur licentia d. Nov. Quib. modis natur. eff. legit.* si quidem in patris potestate est legitimare filium naturalem per subsequens matrimonium, & *Tanta sup. eod.* Unde & hoc casu necessaria est prædicta clausula derogatoria. Idem est, si alii extant filii legitimi, ut & hac specie clausula derogatoria addenda sit, cum in defectum legitimorum liberorum hæc legitimatio introducta sit, d. §. *sic igitur licentia.*

10 Et cum legitimatus rescripto Principis quoad omnia legitimatus censetur, nisi aliud rescripto contineatur, quaeritur tamen à Doctoribus, an id locum habeat, quoad successionem feudi? Et certè hac de re extat textus in libris Feudor, in §. *naturalis Si de feudo defuncti contentio sit*, ubi negatur, legitimatum posse succedere in feudum. Naturales filii (inquit textus) licet postea fiant legitimi, ad successionem feudi, nec soli, nec cum aliis admittuntur. Quem textum, etiamsi is simpliciter loquatur de legitimatis, tamen communiter restringunt Dd. ad legitimatos per Principem, non verò per subsequens matrimonium: si quidem hi in feudum succedunt, licet feudum receptum sit pro se & filiis legitimè natis, sicut ex communi Dd. sententia tradit Jul. Clarus in §. *Feudum quest. 28, num. 4, & 5.* Diversitatis rationem facit favor matrimonii, quo vitium præcedentis concubitus purgatur, aded quòd fingatur retrò contractum matrimonium, id est, tempore conceptionis, uti *sup. eod. ad cap. Tanta latius diximus.* Legitimatio verò per rescriptum Principis est quædam dispensatio cõtra jus commune, quo prohibentur naturales succedere in feudum, d. §. *naturales*, ac proinde legitimatio Principis restringenda est, c. 1, *De filiis presbyt. lib. 6, juncto cap. Odia De R. l. eod. lib. 6, Panorm. ad d. c. Tanta num. 7, cum seq.* Quare errat Franc. Somsbeius in *Comment. ad usus Feudor p. 9, num. 72*, existimans d. §. *naturales* etiam ad legitimatos per matrimonium pertinere, ed quòd is paragraphus simpliciter loquatur de legitimatis. Sed diversitatis rationem jam diximus. Accedat, quòd iniuriam alterius, videlicet domini feudi, cui fortè feudum aperiretur, aut agnatorum vasalli, qui aliàs successuri erant, l. *Nec avus 4, C. De*

emancipat. lib. ubi præclare inquit Imp. Diocletianus, & Maximianus, *Nec in cuiusquam injuriam beneficia tribuere moris est nostri.* Et rescripta ita accipienda sunt, ne lædant alium, l. *Rescripta 7, C. De precib. Imp. offeren.*

Si tamen uti velit Princeps absolutà suâ potestate, possit etiam cum incommodo alieno beneficium concedere, per text. in l. 2, §. *si quis à Principe D. Ne quid in loco publ.* quod tamen non facile facere solet, l. 2, in fine *De D. natal. restit.* Si tamen fecerit, ei parendum est, cum de ejus potestate disputare sit instar sacrilegii, l. 2, C. *De crim. sacrileg.* vel, ut rectius intelligit eamdem legem Salic. Improbare quod Imperator fecit ex certa sententia, est crimen sacrilegii. Et hanc sententiam comprobant quoque multi auctores à Schenck Barone citati *ad d. §. naturales*, quæ & communiter recepta est, teste Julio Claro d. g. 28 num. 1, Sed & hoc casu opus esset clausula derogatoriâ, videl. *Non obstantes §. naturales*, ut supra dictum est, vel hac clausula, *Le plenitudine potestatis*, ut tradit Andr. Gail. *lib. 2, obser. 142.*

Atque hæc non solum obtinent, ubi ipsemet Princeps per se legitimar, verum etiam si per alium, puta Comitum Palatinum, propter juris regulam: Qui facit per alium, perinde est, ac si faciat per se ipsum, cap. *Qui facit De R. l. in 6*, Hi verò Comites extra ordinem fiunt ab Imperatore ad legitimandum illegitimos vel etiam ad alios actus, videlicet ad conferendum gradum Doctoratæ, ad conferenda insignia, vel similia. Quorum officium planè distinctum est à Comite Palatino, cujus in Cod. sit mentio, *sub sit. De officio Comitum sacri Palatii*, cujus officium est præesse omnibus rebus Palatii, & exactiõni canonis emphyteutici.

Quod igitur ad nostros Comites attinet, cum hi mandatâ ab Imperatore potestate utantur, primùm omnium eorum codicilli, sive diplomata, quibus potestas eorum continetur, inspicienda sunt. Quod enim ultra agunt, nullius momenti est, l. *Diligenter 5, D. Mandati, & l. fin. D. De jurisd.* Hinc Alexander *conf. 63, num. 6, circa fin. lib. 1.* eleganter inquit, quòd in Comite Palatino habente potestatem à Principe inspicere debeat potestas sibi data: & in dubio non intelligitur data potestas, nisi eo modo, quo Princeps esset legitimatus ex ordinaria potestate, non supremâ; nisi hanc supremam potestatem in eum quoque velit collatam, ut & alios illegitimos liberos

Præter naturales possit legitimare. Quocirca & rectè faciunt Comites Palatini, qui dum aliquem actum vigore Comitatus suæ exercent, tenorem privilegii sui inserunt literis à se datis, quo testen-

tur, se talem potestatem habere ab Imperatore: nam & mandatum in Principis scriptis probandum est, l. unica C. De mand. Princip.

IN TIT. XVIII. QUI MATRIMONIUM ACCUSARE POSSUNT, VEL CONTRA ILLUD TESTIFICARI.

SUMMARI A.

1. Accusare matrimonium quid?
2. Accusare qui & ad quid possunt.
3. Idem an & accusator matrimonii & testis esse possit.

Hoc Tit. agitur de accusatoribus matrimonii, & testibus contra matrimonium tamquam illegitimè contractum † Accusare matrimonium nihil aliud est, quam impugnare matrimonium, sive injustum arguere: quemadmodum & testamentum accusari dicitur, quod in officiosè, id est, contra officium pietatis à patre vel filio factum est, l. Qui repudiantis 17, l. Filius 12 D. De inoffic. testam. & l. In arenam 11, C. eod. t. Aliàs accusare frequentiùs significat, crimen intendere contra aliquem in judicio, l. Qui cum 14, §. accusasse D. De bonis libertor. & l. fin. C. De accusat.

Ut autem summam rem totam contraham, sciendum est, quòd aut agitur ad separationem tori, propter adulterium, & tunc solus admittitur ad accusandum conjux innocens. Innoc. Butt. Panorm. & Præpos. hic ad Rubr. quia hujus tantummodò interest: cum etiam possit remittere alteri adulterium, non separando se ab adultero vel adultera, c. 3, inf. De adult. Latius Navar. in Manuali c. 22, num. 22, in fine. Aut agitur ad dissolutionem vinculi matrimonialis. Et hoc casu si accusetur matrimonium propter consanguinitatem, primò omnium admittuntur parentes, & his deficientibus, proximiores cognati, can. 1, & 2, xxxv. q. 6, c. 3, inf. eod. ubi hæc ratio redditur, quoniam unusquisque, inquit, suam genealogiam cum testibus & chartis, tum etiam ex recitatione majorum scire laborat. Unde hi præ cæteris rectè admittuntur ad accusandum matrimonium. Post cognatos admittuntur extranei, & inter hos antiquiores & veraciores,

quibus consanguinitas nota est, d. can. 1, & 2, xxxv. q. 6. Idem judicium est de affinitate & publicæ honestatis justitia, cum hæc impedimenta metiamur juxta gradus consanguinitatis, sicut à me latius declaratum est, ad cap. Non debet sup. De consang. & affinit. & ad c. 3, sup. De sponsal. Si verò matrimonium accusetur propter impotentiam, ut quia alter ad conjugalem actum exercendum frigidus, maleficiatus, vel aliter impotens est, tunc nulli alii ad accusandum matrimonium admittuntur, quam ipsi conjuges; siquidem horum tantum interest dissolvi hujusmodi matrimonium. Etenim si non ut veri conjuges, saltem ut frater & foror sibi invicem commorari possunt, c. Consultationi 4, cum c. seq. sup. De frigid. & malef. Butt. & Panorm. hic. Idem juris est circa errorem status, ut quia liber nesciens cum serva contraxit, vel è contrà libera cum servo. Nam & hac specie nullus præter liberum vel liberam ad accusandum matrimonium admittitur, cum hunc errorem sibi invicem remittere possint, & de novo consentire in matrimonium, cap. 2, sup. De conjug. servor. & can. Si quis ingenuus, in verb. si voluerit, xxxv. q. 2. Diversum est in consanguineis & affinibus, in quibus novus consensus in matrimonium nihil operatur, quòd id absque peccato fieri non possit, c. Quod super 5, & d. c. Non debet sup. De consang. & affinit.

Sed quæstionis est, an accusator matrimonii idem & testis esse possit? Respondet Præpos. hic ad Rubr. quòd sic, per text. in can. Si dia, can. Episcopis in Synodo, c. Parentela xxxv. q. 6. Quod tamen Panorm. hic ad Rubr. ita demum obtinere vult, si non tamquam accusator, sed denunciator sitis, qui impedimentum detulit apud judicium. Tunc enim giudice ex officio inquirente posset etiam is, qui denunciavit, simul esse testis, & probat. text. in c. Cum in tua 27, sup. De sponsal. & in c. 4, sup. De testib.